towarzyszyli Mu w ostatniej drodze, pozostanie jako oddany swojej pracy badacz i nauczyciel akademicki, sympatyczny i uczynny Kolega, zawsze gotowy do niesienia pomocy innym.

Jan Sokołowski

• • •

DOI: 10.19195/0137-1150.162.18

Slobodan Ž. Marković (1928–2015)

11 września 2015 roku zmarł w Belgradzie profesor Slobodan Ž. Marković, którego rola i zasługi dla slawistyki południowej są nie do przecenienia. Urodzony w 1928 roku w skromnej wiejskiej rodzinie w okolicach Valjeva w Serbii, ciężką pracą i uporem zdobył wykształcenie uniwersyteckie, by po kilku latach pracy nauczycielskiej w 1956 rozpocząć karierę naukową na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Belgradzkiego. W strukturach Wydziału zawiązało się wówczas, przed czterdziestu pięciu laty, Międzynarodowe Centrum Slawistyczne (MSC), którego Profesor Marković był jednym z inicjatorów, jego wieloletnim dyrektorem, niezmordowanym organizatorem różnych przedsięwzięć i po prostu dobrym duchem. MSC od początku swego istnienia działało dwutorowo. Dwudziestodniowe Seminarium języka, literatury i kultury serbskiej przeznaczone dla zagranicznych studentów i doktorantów skupia młodzież slawistyczną z całego świata (prócz Europy także z Azji, Australii, Meksyku, USA), a kilkudniowe coroczne Spotkania Slawistyczne (Skup Slavista u Vukove dane) to konferencje naukowe, które stały się areną wymiany doświadczeń i osiągnięć, a przede wszystkim — forum integracji slawistów z całego świata. Profesorowi Slobodanowi Ž. Markovićowi zawdzięcza środowisko serbistów nie tylko stworzenie płaszczyzny porozumienia, na której rodziły się przyjaźnie i współpraca, ale też życzliwość i wsparcie, na które można było liczyć: od podsuwania pomysłów, czy nawet adresów bibliograficznych, poprzez trudne nieraz dyskusje do wskazywania możliwości pokonywania barier formalnych. Od początku swego istnienia MSC prowadzi też działalność wydawniczą, publikując kolejne tomy zbiorowe wygłoszonych na Spotkaniach referatów oraz materiały dydaktyczne do nauki języka serbskiego jako obcego na różnych poziomach zaawansowania.

Imponujący dorobek naukowy profesora liczy około sześciuset pozycji i obejmuje prace dotyczące nauczania języka i literatury serbskiej w szkole, historii literatury serbskiej XX wieku (*Kontinuiteti i vrednosti: studije o novoj srpskoj književnosti*, 1990), europejskich kontekstów literatury serbskiej (*Književne pojave između dva svetska rata*, 1982) oraz literatury dziecięcej (cztery tomy studiów o literaturze dla dzieci *Zapisi o književnosti za decu I–IV*, wiele wydań). Zainteresowanie tą ostatnią, słabo rozpoznaną wcześniej w Jugosławii, zaowocowało też wydaniem kilku antologii literatury dla dzieci, między innymi: *Antologija srpske priče za decu* (1984 i nast.), *Zlatna knjiga: antologija književnog stvaralaštva za mlade* (1996). Jeszcze w latach sześćdziesiątych ukazały się monografie takich autorów, jak Laza Lazarević, Milan Rakić, Branko Ćopić, Isidora Sekulić czy Jovan Popović. W 1987 roku, gdy obchodzona była uroczystość dwusetna rocznica urodzin Vuka Karadžića („Dva veka Vuka”), Slobodan Ž. Marković opublikował książkę *Vuk Karadžić u književnom trajanju* podsumowującą rolę i wpływ tego wielkiego reformatora na kulturę serbską. Znaczące miejsce w dorobku Profesora stanowi książka o literaturze macedońskiej (*Pojave, stvaraoči i dela u makedonskoj poeziji*, 2007). Od połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku w centrum zainteresowań naukowych S.Ž. Markovicia znalazła się twórczość nawiązująca do poetki serbskiej Desanki Maksimović. Prócz monografii *Književno stvaralaštvo Desanke Maksimović* (1998) i licznych artykułów jej poświęconych, owocem tych zainteresowań była koordynacja ogromnego przedsięwzięcia edytorskiego. Prof. Slobodan Ž. Marković stanął na czele dużego zespołu wybitnych specjalistów, którzy przygotowali pierwsze pełne wydanie krytyczne dzieł poetki w wersji papierowej i elektronicznej (D. Maksimović, *Celokupna dela u 10 tomova*,

2012). Prezentacja dziesięciotomowej edycji odbyła się podczas ostatniego Kongresu Sławistów w Mińsku w 2013 roku.

Niespożyta aktywność organizacyjna Profesora Markovicia przejawiała się między innymi w wieloletnim redagowaniu znaczących czasopism serbskich „Knjevnost i jezik” oraz „Detinjstvo”. Przez wiele lat pełnił funkcję przewodniczącego stowarzyszeń krajowych, takich jak „Društvo za srpski jezik i književnost Srbije” i „Kulturno prosvetna zajednica Srbije”. Był też organizatorem i wieloletnim przewodniczącym dwu ważnych instytucji kultury serbskiej: rad programowych fundacji Vuka Karadžicia (Vukova zadužbina) i Desanki Maksimović (Zadužbina „Desanka Maksimović”).

Jego aktywność międzynarodowa przejawiała się w udziale w licznych zjazdach i kongresach, prowadzeniu wykładów na uniwersytecie w Getyndze i w Pekinie. Przez wiele kadencji był członkiem prezydium Międzynarodowego Komitetu Sławistów, a podczas ostatniego Kongresu w Kijowie z wielką radością przyjął decyzję o przyznaniu Belgradowi organizacji następnego kongresu w 2018 roku. To było jego marzenie.

W ostatnich latach życia chętnie wracał w rozmowach do poezji Desanki Maksimović, na wrześniowym Seminarium dla młodych sławistów wygłaszał wykłady o jej twórczości, także podczas wycieczek do jej stron rodzinnych. Nieprzypadkowo więc podczas uroczystości pogrzebowej na podbelgradzkim cmentarzu Orlovača zabrzmiał na zakończenie cytat ze znanego wiersza jego ulubionej poetki: „Nemam više vremena...”. Czas profesora się skończył, ale jego dzieło trwa.

Milica Jakóbiec-Semkowowa